

Khám phá làng chài trên vịnh bằng kayak hoặc thuyền nan. Ảnh: LT

Quảng Ninh phát triển du lịch sáng tạo

THS. ĐỖ THỊ THU HUYỀN*

Phát triển du lịch sáng tạo tại Quảng Ninh

Hiện nay, ngoài những sản phẩm du lịch truyền thống, ngành Du lịch Quảng Ninh đã và đang phối hợp với các ngành chức năng đẩy mạnh việc xây dựng các sản phẩm du lịch, đưa một số sản phẩm du lịch mới vào khai thác, bước đầu đã nhận được sự phản hồi tích cực của du khách. Cùng với các tuyến trên vịnh, các tuyến du lịch trên bộ cũng đã được hoàn thiện và kết nối... Để định hướng xây dựng và phát triển các sản phẩm du lịch đến năm 2020, ngành Du lịch đang xây dựng các sản phẩm du lịch trọng tâm gắn với các địa bàn trọng điểm về du lịch. Đó là sản phẩm du lịch sáng tạo có tính độc đáo, mang những giá trị đặc sắc, hấp dẫn khách du lịch.

Chương trình du lịch "Một ngày làm dân chài" được tổ chức ở làng chài Vung Viêng, Hạ Long. Cách đất liền 24km, làng chài Vung Viêng nằm ở vị trí yên tĩnh, thanh bình với phong cảnh hữu tình. Hơn 160 cư dân sinh sống tại làng chài vẫn giữ được những nét sinh hoạt truyền thống của cộng đồng ngư dân trên vịnh Hạ Long. Đó cũng chính là lý do vì sao làng chài này trở thành một sản phẩm du lịch sáng tạo, được nhiều doanh

nh nghiệp lựa chọn khai thác. Một ngày được trở thành những ngư dân thực thụ đã đem đến cho du khách những trải nghiệm vừa lạ vừa thú vị, qua đó giúp họ có cơ hội tìm hiểu văn hóa "làng trên nước" của người dân chài miền biển, các cách thức kiếm sống và khai thác nguồn lợi từ biển. Thông qua trải nghiệm cuộc sống sinh hoạt hàng ngày tại nhà bè cùng ngư dân, du khách được tham gia các hoạt động đánh bắt cá, đi thuyền nan, chèo thuyền kayak quanh hang; tham gia sinh hoạt tinh thần cùng ngư dân...

Bên cạnh chương trình du lịch "Một ngày làm dân chài", tại Quảng Ninh còn tổ chức được sản phẩm du lịch sáng tạo "Trải nghiệm làng quê". Đây là mô hình du lịch được Công ty cổ phần Du lịch Sen Á Đông đầu tư xây dựng tại xã Yên Đức, thị xã Đông Triều từ năm 2011. Tại đây, du khách được

Tham quan trang trại thanh long ở Uông Bí. Ảnh: LT

QUẢNG NINH ĐANG HƯỚNG TỚI MỤC TIÊU ĐƯA DU LỊCH TRỞ THÀNH NGÀNH KINH TẾ MŨI NHỌN, TẠO ĐỘNG LỰC THÚC ĐẨY PHÁT TRIỂN KINH TẾ - XÃ HỘI; TRỞ THÀNH MỘT TRONG NHỮNG ĐỊA PHƯƠNG CÓ NGÀNH DU LỊCH PHÁT TRIỂN HÀNG ĐẦU CẢ NƯỚC VÀ KHU VỰC ĐÔNG NAM Á. ĐỂ THU HÚT DU KHÁCH TRONG VÀ NGOÀI NƯỚC, BÊN CẠNH VIỆC NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG, CẢI THIỆN MÔI TRƯỜNG KINH DOANH, NGÀNH DU LỊCH QUẢNG NINH CẦN TẬP TRUNG ĐA DẠNG HÓA CÁC SẢN PHẨM DU LỊCH, ĐẶC BIỆT LÀ PHÁT TRIỂN SẢN PHẨM DU LỊCH SÁNG TẠO.

trải nghiệm công việc đồng áng của người nông dân như trồng rau, bắt cá, thăm thú làng quê và thưởng thức các sản vật nông nghiệp địa phương. Trung bình mỗi năm, chương trình "Trải nghiệm làng quê" thu hút khoảng 30 ngàn lượt khách, chủ yếu là khách đoàn nước ngoài.

Cũng với mô hình "Trải nghiệm làng quê", cuối tháng 4/2018, Công ty cổ phần Tập đoàn Hoàng Hà đã giới thiệu Khu du lịch Quảng Ninh Gate (Đông Triều) và đưa vào khai thác sản phẩm du lịch sáng tạo mới, được đầu tư bài bản, tái hiện cuộc sống, văn hóa truyền thống và hiện đại của Việt Nam; với cảnh quan đậm chất làng quê Việt thông qua hình ảnh chợ quê, nhà tranh, mái rạ của vùng đồng bằng Bắc Bộ, hình ảnh nông dân cấy ruộng, chú bé chăn trâu, rau trái xanh mát... Theo thống kê của Phòng Văn hóa - Thông

Kế thừa nghiên cứu của Landry (2000) về “Chu kỳ sáng tạo đô thị”, Sano, Hiroyoshi (2016) đã đề xuất mô hình phát triển du lịch sáng tạo bao gồm năm giai đoạn: tạo ý tưởng và dự án; biến ý tưởng thành hành động; kết nối và lưu thông; phân phối đến khách hàng; xây dựng thị trường và phản ánh, đánh giá.

tin thị xã Đông Triều, ngay trong ngày khai trương 27/4/2018, Khu du lịch Quảng Ninh Gate đã đón trên 30 ngàn lượt khách. Thời gian tới, công ty sẽ tiếp tục xây dựng 63 nhà nghỉ tái hiện các nhà đại diện cho 63 tỉnh, thành trên cả nước, cho phép du khách đến thăm, nghỉ ngơi tại đó và được tham gia các hoạt động trải nghiệm trồng các loại cây lương thực, rau quả. Dự án hứa hẹn sẽ mang đến cho du khách sản phẩm du lịch sáng tạo độc đáo và hấp dẫn.

Thực tiễn phát triển du lịch sáng tạo của Quảng Ninh cho thấy sản phẩm du lịch sáng tạo được phát triển khá bài bản, từ việc tổ chức thí điểm cho đến việc khuyến khích và tạo điều kiện cho các công ty lữ hành khai thác tour phục vụ khách; lấy ý kiến phản hồi của các tổ chức, chuyên gia, người dân...; tổ chức hội nghị đánh giá để có những điều chỉnh hợp lý nhằm tạo ra những sản phẩm du lịch sáng tạo hấp dẫn hơn. Tuy nhiên, quá trình phát triển các sản phẩm du lịch sáng tạo mới trải qua giai đoạn một - tạo ý tưởng, giai đoạn hai - biến ý tưởng thành thực tiễn, giai đoạn ba - kết nối dịch vụ để lưu thông chương trình du lịch và giai đoạn bốn - phân phối sản phẩm du lịch đến khách hàng. Đây chính là lý do các sản phẩm du lịch sáng tạo này chưa thật sự hút khách.

Nhìn chung, du lịch sáng tạo của Quảng Ninh đã đạt được một số thành công chủ yếu như sau: sản phẩm du lịch sáng tạo đã khai thác được tiềm năng tài nguyên du lịch văn hóa đặc sắc của tỉnh; sản phẩm du lịch sáng tạo ngày càng đa dạng, đặc sắc và có giá trị gia tăng cao; một số sản phẩm du lịch sáng tạo có sức hút lớn đối với khách hàng, giữ vị trí quan trọng trong việc tạo dấu ấn, tạo lợi thế cạnh tranh của địa phương và vùng; việc phát triển một số sản phẩm du lịch sáng tạo được triển khai bài bản.

Tuy nhiên, du lịch sáng tạo Quảng Ninh còn tồn tại một số hạn chế: việc tổ chức du lịch sáng tạo còn nhiều lúng túng, gây ra những tiêu cực về môi trường, về văn hóa, về trật tự; sản phẩm du lịch sáng tạo đã đa dạng hơn nhưng số lượng còn hạn chế, chỉ tập trung vào một số địa phương; du lịch sáng tạo chưa thật sự hút khách, chưa gây ấn tượng mạnh đối với khách; nhiều sản phẩm du lịch sáng tạo chưa được phát triển bài bản, chưa được đánh giá và lấy ý kiến phản hồi để điều chỉnh hợp lý hơn và có tính cạnh tranh cao hơn.

Nguyên nhân chủ yếu của những hạn chế nói trên là do du lịch sáng tạo của Quảng Ninh mới được khai thác và đưa vào thị trường nên còn thiếu kinh nghiệm; chưa khai thác triệt để thế mạnh tài nguyên du lịch văn hóa đặc sắc; các địa phương thiếu liên kết, hợp tác trong xây dựng và tổ chức sản phẩm du lịch sáng tạo; chưa thu hút được cộng đồng dân cư tích cực tham gia phát triển du lịch sáng tạo; việc quản lý, thanh tra, giám sát tổ chức du lịch sáng tạo chưa chặt chẽ.

Đẩy mạnh phát triển du lịch sáng tạo tại Quảng Ninh

Tăng cường trao đổi, học tập kinh nghiệm xây dựng sản phẩm du lịch sáng tạo và tổ chức du lịch sáng tạo

Việc trao đổi, học tập kinh nghiệm có thể thực hiện thông qua hình thức tổ chức tọa đàm, hội thảo; mời chuyên gia tư vấn; tổ chức đoàn tham quan, trải nghiệm thực tế các chương trình du lịch sáng tạo đã được tổ chức thành công của các nước trên thế giới và các vùng, địa phương khác trong cả nước

với thành phần bao gồm các nhà quản lý địa phương, các doanh nghiệp du lịch...

Khai thác tài nguyên du lịch văn hóa đặc sắc và tăng cường liên kết, hợp tác để góp phần đa dạng hóa sản phẩm du lịch sáng tạo

Có thể nói, các sản phẩm du lịch sáng tạo của Quảng Ninh đều đã khai thác tốt giá trị tài nguyên du lịch văn hóa đặc sắc. Tuy nhiên, hiện tình còn nhiều tài nguyên du lịch đặc sắc khác có tiềm năng và chưa được khai thác để phát triển sản phẩm du lịch sáng tạo. Trong thời gian tới, một số ý tưởng có thể khai thác và phát triển sản phẩm du lịch sáng tạo như: trải nghiệm sản phẩm du lịch làng nghề gốm sứ Đông Triều, trải nghiệm du lịch mạo hiểm trở thành những người thợ lò khai thác than ở địa phương; trải nghiệm du lịch tâm linh tại các chùa nổi tiếng cả nước như Yên Tử, Bái Bửu... Sự kết hợp khéo léo giá trị các di sản trong sản phẩm du lịch địa phương sẽ góp phần nâng cao tính sáng tạo cũng như giá trị gia tăng trong mỗi sản phẩm du lịch, từ đó sẽ hấp dẫn được du khách.

Trải nghiệm chèo kayak trên vịnh. Ảnh: LT

Tăng cường tuyên truyền, nâng cao nhận thức và trách nhiệm tham gia phát triển du lịch sáng tạo của khách du lịch

Việc phát triển du lịch sáng tạo của Quảng Ninh không chỉ phụ thuộc vào các yếu tố nội tại của tỉnh mà còn phụ thuộc một phần vào nhận thức và trách nhiệm của khách du lịch khi trải nghiệm du lịch sáng tạo. Chính vì vậy, địa phương cần làm tốt công tác tuyên truyền để nâng cao nhận thức và trách nhiệm của mọi khách du lịch, đặc biệt là khách du lịch nội địa và một số thị trường khách quốc tế có nhận thức chưa tốt, chưa có thói quen nâng cao trách nhiệm xã hội của bản thân trong vấn đề bảo vệ môi trường, trân trọng giá trị văn hóa bản sắc truyền thống. Việc tuyên truyền có thể được thực hiện bằng nhiều hình thức như tuyên truyền thông qua bảng hiệu, tuyên truyền thông qua tờ rơi, tập gấp, tuyên truyền thông qua đội ngũ thuyết minh viên tại điểm, hướng dẫn viên của đoàn khách, xây dựng và công khai các nội quy điểm đến,... địa phương cũng có thể đưa ra các điều kiện lựa chọn khách hàng hoặc có các hình thức xử lý đối với khách hàng trong trường hợp khách vi phạm các quy định về môi trường, về văn hóa.

Tăng cường chính sách hỗ trợ cộng đồng và tạo việc làm cho người dân địa phương

Việc phát triển du lịch sáng tạo cần dựa vào cộng đồng. Vì

Khám phá thác Lũng Xanh. Ảnh: LT

vậy, để việc phát triển du lịch sáng tạo nhận được sự ủng hộ tích cực, các địa phương cần quan tâm tạo điều kiện chính sách hỗ trợ cộng đồng và tạo việc làm cho người dân địa phương, đó là: tạo cơ hội cho người dân tham gia phát triển du lịch sáng tạo; hỗ trợ vốn, đào tạo cho người dân... Tuy nhiên, cần thỏa thuận sâu hơn, giám sát chặt chẽ hơn việc sử dụng lao động của doanh nghiệp để người dân được đảm bảo quyền lợi, có đủ thu nhập trang trải sinh hoạt cuộc sống. Mặt khác, khi người dân đảm bảo được điều kiện sống từ hoạt động du lịch của địa phương sẽ phản ánh phát triển du lịch của địa phương bền vững về kinh tế, đồng thời sẽ nhận được sự ủng hộ tích cực của người dân trong việc phát huy và giữ gìn các giá trị văn hóa, bảo vệ tài nguyên du lịch tự nhiên và môi trường; giảm thiểu các tác hại về trật tự xã hội.

Tăng cường đầu tư, quản lý, thanh tra, giám sát tổ chức du lịch sáng tạo

Để việc tổ chức du lịch sáng tạo thuận lợi, hiệu quả, các khu du lịch của tỉnh cần song song phát triển hệ thống hạ tầng kỹ thuật (giao thông, bãi đỗ xe, nhà vệ sinh,...); đồng thời sớm xây dựng và phê duyệt quy chế/nội quy quản lý hoạt động và tuyên truyền, phổ biến để doanh nghiệp, người dân, khách du lịch được biết và tuân thủ thực hiện. Đây cũng là cơ sở để thực hiện hoạt động thanh tra, giám sát tổ chức du lịch sáng tạo, góp phần giảm thiểu các hiện tượng gây ô nhiễm môi trường, thương mại hóa yếu tố văn hóa, gây mất trật tự xã hội và đe dọa phát triển du lịch sáng tạo thiếu bền vững.

Tổ chức Giáo dục, Khoa học và Văn hóa của Liên Hợp quốc (UNESCO, 2016) đã đưa ra định nghĩa: Du lịch sáng tạo là loại hình du lịch hướng tới một trải nghiệm gắn bó và xác thực, với sự tham gia học tập về nghệ thuật, di sản hoặc nhân vật đặc biệt của điểm đến, và nó cung cấp một kết nối với những người cư trú ở nơi này và tạo ra nền văn hóa sống này.

Thực hiện bài bản mô hình phát triển sản phẩm du lịch sáng tạo

Để sản phẩm du lịch sáng tạo phát triển bền vững, lãnh đạo các địa phương cần chỉ đạo thực hiện bài bản mô hình phát triển sản phẩm du lịch sáng tạo với đầy đủ năm giai đoạn. Tăng cường phối kết hợp với doanh nghiệp, khuyến khích người dân tham gia... và đặc biệt chú trọng đánh giá, lấy ý kiến phản hồi để điều chỉnh sản phẩm du lịch sáng tạo phù hợp hơn.

Phát triển du lịch sáng tạo nếu đi đúng hướng sẽ giúp nâng tầm giá trị của tài nguyên du lịch, mang lại các giá trị gia tăng; từ đó, tạo nền tảng khác biệt trong lợi thế cạnh tranh du lịch giữa các quốc gia, nhất là trong bối cảnh hội nhập sâu rộng và thời kỳ công nghiệp 4.0 đang lan tỏa mạnh mẽ trên toàn cầu. Các sản phẩm du lịch sáng tạo sẽ góp phần giảm sự tập trung vào những điểm du lịch truyền thống, giúp phân bổ đều không gian du lịch, giảm tình trạng quá tải và mất cân đối hiện tại...■

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Trình Lê Anh & Trần Thủy Linh (2016), Phát triển SPDL sáng tạo ở Việt Nam, Tạp chí Du lịch Việt Nam số 10/2016
- Nguyễn Hoàng Mai (2017), Du lịch sáng tạo - Những cơ hội cho du lịch Việt Nam, Tài liệu Hội thảo "Du lịch sáng tạo - Cơ hội cho du lịch Việt Nam" của Viện Nghiên cứu Phát triển Du lịch Việt Nam và Viện Nghiên cứu Văn hóa và Du lịch Hàn Quốc.
- Krajnc, A. & Gorton-Cortin, I. (2007), Possibilities of music heritage tourist valorization: An example of Istria, Tourism and Hospitality Management, Vol. 13, No. 2...

*Khoa Khách sạn - Du lịch, Trường Đại học Thương mại